

DE BEWOORDINGEN VAN DE KORTE VERKLARING BIJ DE JAARREKENING

door Prof. A. M. van Rietschoten

Op grond van de eisen, welke uit vaktechnische overwegingen gesteld moeten worden, bestaat er in Nederland een opvatting terzake van de formulering van de korte verklaring bij de jaarrekening.

Recente ervaringen met de toepassing van de korte verklaring geven aanleiding om die opvatting opnieuw te beoordelen.

Wij herhalen eerst in het kort de hoofdzaken van de motivering en de conclusie van de vorenbedoelde opvatting.

Het hoofdvereiste voor elke verklaring en met name voor de publicatieverklaring moet zijn, dat zij duidelijk is. Zij moet de lezer het oordeel van de deskundige duidelijk ter kennis brengen. Dat betekent dat het oordeel geheel en ondubbelzinnig wordt tot uitdrukking gebracht.

De verklaringen bij de jaarrekening zijn veelal goedkeurende verklaringen. Voorzover van goedkeurende verklaringen sprake is, zijn alleen de z.g. negatieve elementen van betekenis. Dat betekent, dat slechts de woorden waardoor beperkingen in de goedkeuring worden aangegeven, van essentiële betekenis zijn in de verklaring. Wordt de goedkeuring zonder enige beperking gegeven, zoals in het overgrote merendeel der verklaringen bij de jaarrekening terecht het geval is, dan komt zij het best tot uitdrukking met zo min mogelijk woorden. De enkele handtekening met functievermelding, dat is dus de goedkeurende verklaring, zonder enige beperking, waarbij van iedere bewoording der goedkeuring wordt afgezien, voldoet daaraan volkomen. Van dezelfde strekking zijn de verklaringen, waarin met enkele woorden, zoals b.v. nagezien en accoord bevonden, de goedkeuring wordt uitgedrukt.

Voor de toepassing van de verklaring bij de jaarrekening ter gelegenheid van de jaarverantwoording in jaarverslag en algemene vergadering van aandeelhouders kunnen zo geformuleerde korte verklaringen goed voldoen en hebben ze ook nogal eens de voorkeur van de vakgenoot.

Sinds 1955 bevat het reglement voor het opnemen van fondsen in de Prijscourant van de Vereeniging voor den Effectenhandel de bepaling, dat in een prospectus of een z.g. bericht aan aandeelhouders jaarrekeningen (thans tenminste twee) met de accountantsverklaringen, welke daarop betrekking hebben, moeten worden opgenomen (aanvankelijk voor toen nog niet genoteerde, later voor alle fondsen; met dispensatiebevoegdheid van het bestuur van de Vereeniging voor den Effectenhandel). Afgezien van andere vraagstukken, welke de hantering van dit voorschrift biedt, moet nu onder ogen worden gezien of de enkele handtekening, dan wel de met slechts enkele woorden uitgedrukte korte verklaring nog wel voldoet.

Het vorengenoemde reglement schrijft de opneming in het prospectus (en in het z.g. bericht aan aandeelhouders) voor van de accountantsverklaring bij de laatste twee door aandeelhouders goedgekeurde balans en winst- en verliesrekeningen. Dat dit tot gevolg heeft dat ook op de overige mededelingen in het prospectus door de accountant moet worden acht geslagen, zoals door de C.A.B. van het N.I.v.A. in een daaraan gewijde bijlage bij haar jaarverslag 1956/57 is te kennen

gegeven, neemt niet weg, dat het de verklaringen bij de jaarrekeningen zijn, waarvan de weergave wordt vereist.

Daarom lijkt het wenselijk, dat die verklaringen dan in het prospectus zo kunnen worden weergegeven als ze ook destijds in het jaarverslag zijn opgenomen geweest. Ziedaar nu hoe de toepassing van het reglement op de notering van betekenis wordt voor de bewoording van de korte verklaring bij de jaarrekening.

De enkele handtekening (met functievermelding), zo goed als de kort geformuleerde goedkeuring, gaat in het prospectus moeilijkheden geven. Waar moet ze staan? Onder de jaarrekeningen, onder de toelichting op de jaarrekeningen? Waarop heeft ze dan betrekking? Zodra hierover twijfel rijst, is er een gebrek. Aan het hoofdvereiste voor de verklaring, dat ze duidelijk moet zijn, wordt niet meer voldaan.

Op grond van dat algemene hoofdvereiste moet aan de formulering van de korte verklaring bij de jaarrekening de eis worden gesteld, dat ze bij andere gelegenheden dan het jaarverslag kan worden weergegeven met behoud van alle duidelijkheid.

Het komt mij voor, dat uit die overweging de korte verklaring een op zichzelf staand stuk moet zijn.

Wil de korte verklaring bij de jaarstukken een op zichzelf staand stuk zijn, dan moet daarin zowel een vermelding voorkomen op welke stukken de verklaring betrekking heeft als het oordeel, waartoe het onderzoek heeft geleid.

In het algemene geval van de goedkeuring zonder beperking zou ze dan kunnen luiden:

De jaarrekening van ..... over ..... is door ons gecontroleerd en accoord bevonden.

.....
Accountants

Men zou nu nog enkele bijzondere vragen onder het oog kunnen zien. De eerste waar wij aan denken, is de vraag of de identificatie der stukken, waarop de verklaring betrekking heeft, op deze wijze voldoende is. Er wordt in Nederlandse accountantsverklaringen, die zijn geredigeerd als op zichzelf staande stukken, nogal eens van verdergaande identificatiemiddelen gebruik gemaakt, zoals balans-tellingen en tellingen of het saldo van de winst- en verliesrekening.

Wanneer men in ogenschouw neemt, dat in het overgrote merendeel der gevallen de accountantsverklaring niet wordt afgegeven bij de jaarstukken, zoals zij door de algemene vergadering worden vastgesteld, zelfs niet bij de jaarstukken, welke door het bestuur aan die algemene vergadering ter goedkeuring worden voorgelegd, maar bij het ontwerp der jaarstukken, dat door het bestuur aan commissarissen wordt voorgelegd ter beoordeling, dan zou men kunnen menen, dat hier nog een moeilijkheid van betekenis kan liggen.

Het oordeel over het ontwerp der jaarstukken, zoals dat door het bestuur wordt voorgelegd aan de commissarissen, wordt gemeenlijk gegeven in een rapport van de accountant over dat ontwerp, uitgebracht aan commissarissen. In dat rapport zullen de door de directie ontworpen jaarstukken door hem worden opgenomen. In de accountantsverklaring, welke ter zake van die jaarstukken, in het rapport wordt opgenomen, bestaat daarom geen behoefte aan nadere identificatie van die stukken.

Nadat directie en commissarissen overeenstemming hebben bereikt over de inhoud van de jaarstukken, zoals deze ter vaststelling aan de algemene vergadering van aandeelhouders zullen worden aangeboden, komen die stukken in het jaarverslag, zo er een schriftelijk verslag wordt uitgebracht. Daarin komt dan ook de verklaring van de accountant bij de ter vaststelling aangeboden jaarrekening voor. Het is een goed gebruik, omdat de accountant mede-verantwoordelijkheid draagt voor de inhoud van dat jaarverslag, dat hem dat verslag (met inbegrip van de ter vaststelling aangeboden jaarrekening) ter beoordeling wordt aangeboden, alvorens de inhoud definitief wordt vastgesteld. De jaarrekening in het jaarverslag kan soms afwijken van het ontwerp voor die stukken, waarover in het accountantsrapport een oordeel is gegeven. Maar omdat de accountant de stukken voor de openbaarmaking ter beoordeling krijgt, is er in zijn verklaring, desondanks geen behoefte aan nadere identificatie van de jaarstukken.

In een prospectus (of bericht aan aandeelhouders) moeten worden opgenomen de (twee) jaarrekeningen, zoals deze door de algemene vergadering van aandeelhouders zijn vastgesteld, met de daarbij behorende accountantsverklaringen. Het kan voorkomen, dat een jaarrekening door de algemene vergadering van aandeelhouders anders wordt vastgesteld, dan in het jaarverslag als voorstel was opgenomen, al is dat in Nederland een hoge uitzondering.

Omdat de accountant ook voor de inhoud van het prospectus (resp. het bericht aan aandeelhouders) mede-verantwoordelijkheid moet dragen, vereist de Vereeniging voor den Effectenhandel een schriftelijke mededeling van de accountant, dat zijn verklaring bij de jaarrekening(en) met zijn voorkennis en instemming in het prospectus (resp. het bericht aan aandeelhouders) is opgenomen. Daarmee vervalt dan tevens de behoefte aan nadere identificatie van de stukken, waar de accountantsverklaring betrekking op heeft.

De tweede vraag, welke in verband met het onderhavige probleem zou kunnen rijzen, is deze: is een verklaring als hier voorgestaan geschikt om bij meertalige uitgave van het jaarverslag in verschillende talen daarin te worden opgenomen.

Men zou kunnen menen, dat de enkele handtekening met functievermelding de enige voor weergave in jaarverslagen, waarvan edities in verschillende talen worden gemaakt, geschikte verklaring zou zijn. Wanneer dat waar zou zijn, zouden wij op het terrein der internationale eisen van uniformiteit een heel eind zijn gevorderd. Vooralnog is het zeker niet zo, dat een enkele handtekening met functievermelding, overal aan het hoofdvereiste van duidelijkheid voor de lezer voldoet, zodra men met buitenlandse lezers moet rekenen. Het hier aangeraakte vraagstuk is bij mijn weten in de vakliteratuur nog nauwelijks onderzocht. Toch brengen de omstandigheden mede, dat in toenemende mate behoefte ontstaat aan een oordeel, op welke wijze de buitenlandse lezer van een jaarverslag, dat in zijn taal is gesteld, het best het oordeel van de Nederlandse accountant kan vernemen. Wil men door de buitenlandse lezer worden verstaan, dan zou men kunnen menen, dat men het best kan gebruik maken van een bewoording in de vreemde taal gelijk aan die van de gebruikelijke verklaring in het desbetreffende land. Daargelaten, dat dan nog zou moeten worden gekozen of men in het Engels de Amerikaanse of de Engelse woordkeus zou gebruiken; mogelijk zou men in de Engelse taal een Amerikaanse en een Engelse versie naast elkaar de voorkeur moeten geven. Maar er rijzen dan toch bedenkingen. Een in de Engelse bewoordingen gestelde verklaring zou op de

Engelse lezer of op de buitenlandse lezer, die het stuk in het Engels leest, de indruk kunnen maken te zijn afgegeven na een onderzoek, op grond van de bepalingen van de Companies Act. Dat niet zo zijnde, is er onduidelijkheid voor de lezer.

De hantering van een verklaring in het Duits in bewoordingen gelijk aan de gebruikelijke Duitse verklaring, heeft het vorenbedoelde bezwaar nog sterker. De vermelde naleving der wettelijke bepalingen kan dan niet zien op de Duitse wet, hetgeen misverstand moet wekken. De Amerikaanse woordkeus, met daarin zowel de „generally accepted accounting principles” als de „generally accepted auditing standards” zou slechts verantwoord zijn, indien aan beide voorwaarden zou zijn voldaan en de Nederlandse accountant in staat is gebleken dat vast te stellen. Zowel het een als het ander zal veelal niet het geval zijn.

Wanneer men dan er toe overgaat de Nederlandse verklaring te vertalen zal men op een andere moeilijkheid bedacht moeten zijn. De vertaling van de term *accord bevonden*, als uitdrukking van de goedkeuring, wordt veelal door de buitenlandse lezer niet verstaan. Hij mist een nadere aanduiding van het oordeel.

Op die grond zou men kunnen oordelen, dat de Nederlandse verklaring zo een nadere aanduiding van de strekking van de goedkeuring zou moeten bevatten. Indien in navolging van het rapport Verdam de Nederlandse wetgever zou besluiten een Wet op de jaarrekening van ondernemingen uit te vaardigen, waarin de algemene vereisten zijn omschreven, waaraan de jaarrekening moet voldoen, zou daarin een dan algemeen geldig uitgangspunt voor zo een nadere formulering kunnen worden gevonden.

Het bepaalde in het voorontwerp van de Commissie Verdam, houdende de algemene vereisten voor jaarrekeningen (hoofdstuk I) lijkt daarvoor overigens niet in alle opzichten geschikt. Met name, dat in artikel 3 lid 1 gebruik wordt gemaakt van de term „vermogen”, zowel voor de actiefposten als voor de passiefposten van de balans, is daartoe ongeschikt. Hetgeen tevens het geval is met de termen „getrouw en stelselmatig”, welke worden gebruikt om de kwaliteit van de voorstellingen van het vermogen en de resultaten aan te geven.

Men zou moeten komen tot iets als: een goed beeld van het vermogen en zijn aanwending per de balansdatum en van de resultaten over de verstreken periode.

Nadere bepalingen in de wet zouden dan moeten aangeven aan welke vereisten voldaan moet zijn om het beeld „goed” te maken. Daartoe zouden dan zijn te rekenen de bepalingen dat de stukken een gefundeerd oordeel toelaten omtrent de solvabiliteit, de rentabiliteit en de liquiditeit; dat ze naar een vast systeem van waardering zijn opgemaakt, dat aanvaardbaar mag worden geacht om de vorenstaande doeleinden te bereiken.

De verwachting mag bestaan, dat hieraan t.z.t. nog aandacht zal worden besteed, mogelijk mede in verband met het hier zijdelings aangeraakte vraagstuk.